МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ПІД УДАРОМ

Віктор БЕДЬ
Міжнародна редакція
газети «Срібна Земля»

13 грудня 2025 р.

Події навколо Міжнародного кримінального суду (МКС) у Гаазі наприкінці 2025 року остаточно зняли ілюзії щодо «універсальності» міжнародного правопорядку. Світ увійшов у фазу, коли міжнародне право дедалі відвертіше підмінюється правом сили, а принцип невідворотності відповідальності — політичною доцільністю.

Заочні «вироки» Російської Федерації щодо суддів і прокурора МКС та персональні санкції адміністрації Дональда Трампа проти самого Суду — це не окремі інциденти, а симптом системної кризи глобальної юстиції.

Міжнародний кримінальний суд: факти і дати

Міжнародний кримінальний суд у Гаазі:

- 17 березня 2023 року видав ордер на арешт президента Російської Федерації Володимира Путіна та уповноваженої при президентові РФ з прав дитини Марії Львової-Бєлової за воєнний злочин незаконної депортації українських дітей з тимчасово окупованих територій України;
- 21 листопада 2024 року видав ордери на арешт прем'єр-міністра Держави Ізраїль Беньяміна Нетаньяху та міністра оборони Йоава Галланта у межах розслідування ситуації в секторі Газа, за підозрами у воєнних злочинах і злочинах проти людяності.

Юридично МКС у обох випадках діяв у межах Римського статуту. Політично ж Суд торкнувся фігур, які уособлюють ядерну державу-агресора та ключового союзника Сполучених Штатів Америки, що й спричинило різку та безпрецедентну міжнародну реакцію.

Російський «контрудар»

12 грудня 2025 року російський суд заочно «засудив» прокурора МКС Каріма Хана до 15 років ув'язнення, а також оголосив «вироки» низці суддів і керівництва Суду, серед яких Пйотр Гофманський, Томоко Акане, Бертрам Шмітт та інші.

РФ заявила про «незаконне переслідування громадян Росії», хоча:

- не має юрисдикції над міжнародними суддями;
- не є стороною Римського статуту;
- використовує власне «правосуддя» виключно як інструмент політичного тиску.

Санкції США проти МКС

У лютому 2025 року президент США Дональд Трамп підписав указ про персональні санкції проти МКС, назвавши дії Суду «незаконними та безпідставними» і такими, що «загрожують США та їхньому союзнику Ізраїлю».

Йдеться про:

- фінансові обмеження;
- візові заборони;
- можливе блокування активів осіб, пов’язаних з діяльністю МКС.

Фактично Вашингтон поставив під сумнів сам принцип міжнародної кримінальної юстиції, коли вона торкається «своїх».

Два способи знецінення міжнародного права

Росія діє грубо й показово — через криміналізацію діяльності Суду.

США діють «цивілізованіше» — через фінансово-санкційний тиск.

Форма різна, але суть одна:

- міжнародне право дозволене лише доти, доки не зачіпає стратегічних інтересів сильних.

Це означає фактичний демонтаж принципу рівності всіх перед законом.

Геноцид, якого «не бачать»

Адміністрація Трампа:

- не визнає ознак геноциду палестинців;
- так само не поспішає вживати термін «геноцид» щодо дій РФ в Україні.

Це не сліпота, а політичний вибір, який дозволяє уникати юридичних зобов’язань і відповідальності.

Український вимір

Для України ситуація є принципово небезпечною:

- МКС — один із небагатьох міжнародних інструментів персональної відповідальності РФ. Його ослаблення грає на користь агресора.
- Подвійні стандарти деморалізують міжнародну підтримку і створюють «вікно безкарності».
- Україна ризикує стати жертвою логіки: «право — для слабких».

Водночас це урок: жоден зовнішній гарант не замінить власної сили, стратегії та правової наполегливості.

Висновки

Світ входить у фазу:

- краху ілюзій універсального правопорядку;
- повернення до жорсткої геополітики;
- вибіркової моралі й відповідальності.

Для України це означає:

- необхідність максимально використовувати МКС, поки він діє;
- паралельно розвивати інші механізми: спеціальний трибунал за злочин агресії РФ, універсальну юрисдикцію в національних судах партнерів, компенсаційні механізми;
- тверезо усвідомити: правда без сили не захищена.

Цитата дня

- ***«Міжнародне право вмирає не тоді, коли його порушують диктатори, а тоді, коли від нього відмовляються демократії».***

Список використаних електронних джерел

1. Росія заочно засудила прокурора та суддів МКС. NV.ua. https://nv.ua/ukr/world/countries/prokurora-mks-i-suddiv-zaochno-zasudili-vid-3-5-do-15-rokiv-u-rosiji-50568132.html (дата доступу: 13.12.2025).
2. International Criminal Court. Arrest warrants in the Situation in Ukraine. https://www.icc-cpi.int (дата доступу: 13.12.2025).
3. The White House. Imposing Sanctions on the International Criminal Court. https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/2025/02/imposing-sanctions-on-the-international-criminal-court/ (дата доступу: 13.12.2025).